

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/192515>

Please be advised that this information was generated on 2019-06-01 and may be subject to change.

DE FISCUS IN HET ROOD

Carlijn Ruers & Daniël Stein

Op 1 november 2009 trad artikel 19 lid 4 Invorderingswet 1990 (hierna: lw) in werking. Met dit artikel wordt een extra verhaalsrecht gecreëerd voor de fiscus. Het artikel schept namelijk een verplichting voor een kredietinstelling, zoals een bank, om op vordering van de Ontvanger mee te werken aan voldoening van belastingaanslagen, zo nodig uit kredietruimte voortvloeiend uit een tussen de belastingplichtige/beslagdebiteur en de desbetreffende kredietinstelling gesloten overeenkomst. Naar onze mening past dit niet in deze tijd, waarin juist wordt gestreefd naar het terugbrengen van de (te) sterke positie van de fiscus enerzijds en het versterken van de positie van concurrente crediteuren anderzijds. In het Voorontwerp Insolventiewet komt dit naar voren doordat geadviseerd wordt het bodemrecht – het recht van de fiscus om zich te verhalen op in beginsel alle goederen die zich op de bodem bij de schuldenaar bevinden, inclusief de goederen die niet aan de schuldenaar toebehoren (art. 22 lid 3 lw) – af te schaffen.

Het verhaalsrecht heeft twee belangrijke uitgangspunten. Het eerste uitgangspunt is dat een schuldeiser zijn vordering op alle goederen van zijn schuldenaar kan verhalen, tenzij de wet of een overeenkomst anders bepaalt (art. 3:276 BW). Het tweede uitgangspunt is dat van de *paritas creditorum*: alle schuldeisers hebben in beginsel gelijke rechten op de netto-opbrengst, met inachtneming van de wettelijke regels van voorrang (art. 3:277 BW). De meest sprekende uitzondering op het eerste uitgangspunt is het bodemrecht van de fiscus. Naast dit bodemrecht wordt met artikel 19 lid 4 lw ten behoeve van de fiscus nu dus nog een andere uitzondering gecreëerd. De fiscus kan zich verhalen op beschikbare kredietruimte, terwijl dat niet geldt voor de overige crediteuren.

De hier besproken regeling is naar onze mening niet alleen een te verstrekkende uitzondering op artikel 3:276 BW, maar wijkt bovendien af van het Kredietruimte-arrest (HR 29 oktober 2004, *NJ* 2006, 203). In dit arrest is bepaald dat beschikbare kredietruimte niet vatbaar is voor beslag, omdat de kredietovereenkomst niet direct een voor beslag vatbare vordering doet ontstaan, maar slechts een wilsrecht om deze vordering te doen laten ontstaan. Er is volgens de Hoge Raad dus helemaal nog geen vorderingsrecht. Bovendien heeft de Hoge Raad in hetzelfde arrest bepaald dat het wilsrecht niet door de beslaglegger kan worden uitgeoefend. De wetgever neemt klaarblijkelijk afstand van deze rechtspraak, door aan de fiscus de mogelijkheid toe te kennen zich te verhalen op de nog niet bestaande vordering, hetgeen voor de overige crediteuren (nog) onmogelijk is. Dit staat de wetgever uiteraard vrij, maar het zorgt voor een scheve verhouding tussen de fiscus enerzijds en de overige crediteuren anderzijds.

Al met al zorgt dit ervoor dat de Ontvanger een wel erg bevoorrechte positie heeft in vergelijking met andere crediteuren. Dit wordt nog eens versterkt door het feit dat de fiscus zijn eigen executoriale titel kan creëren met betrekking tot de vordering op de belastingdebiteur (art. 19 lid 4 jo. 14 lid 1 lw). De fiscus kan namelijk een dwangbevel uitvaardigen (art. 12 lid 1 lw) en dit levert een executoriale titel op die met behulp van de regels uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering kan worden tenuitvoergelegd (art. 14 lw). Het feit dat op aandringen van de Eerste Kamer er een ministeriële regeling tot stand is gekomen die het recht uit artikel 19 lid 4 lw begrenst, doet aan de principiële bezwaren tegen het wettelijke systeem niet af. Naar onze mening is artikel 19 lid 4 lw, zeker gezien het ontbreken van een goede motivering en het gemak waarmee de fiscus zelf een executoriale titel kan creëren, een instrument dat niet past in deze tijd.